

کتابهای الکترونیکی

چکیده:

کتابهای الکترونیکی از مباحث جدید علم فناوری اطلاعات است. اگرچه این علم در کشور ما به عنوان یک رشته دانشگاهی مورد توجه نبوده اما، دانشجویان و محققین کشور، کاملاً هم با این علم بیگانه نیستند، در این مقاله سعی شده است تا مبحث کتابهای الکترونیکی و مزایای آنها مورد بررسی قرار گیرد.

با پیشرفت علم و فناوری، انسان روز به روز از حقیقت بیشتر فاصله می گیرد. شاید این مساله با اختراع دستگاه ضبط صوت و سینما شروع شد. چیزهایی را می دیدید یا می شنیدید که جلوی چشمان شما حضور نداشتند. از همان زمانها انسان به خواب عمیقی فرو رفت و کم کم چیزها به سایه ای از حقیقت تبدیل شدند. چیزهایی که می بینیم، چیزهایی که می شنویم، چیزهایی که می نویسیم و چیزهایی که می خوانیم.

پیغامها و نامه ها، مقالات و کتابها، در عصر اطلاعات سایه ای از حقیقت هستند که ظرف چند ثانیه به هر مقصدی می رسند. آن سوی کره زمین، یا اتاق مجاور، هیچ تفاوتی ندارد. و این سایه حقیقت است که حامل همه چیز است حامل احساسات انسانها، حامل نتایج یک آزمایش، حامل علم یک معلم و حامل هر آنچه که دیگران هم باید بدانند. و این سایه همان چیز است که ما به آن اطلاعات می گوئیم. قرن ما قرن سایه هاست.

فناوری اطلاعات دستاورد بشر برای قرن حاضر است، بحث فناوری اطلاعات در کشور ما زمانی آغاز شده است که پیشرفته ترین کشورهای جهان هم هنوز چند گامی بیش در این راه برنداشته اند اما در قرن اطلاعات سرعت ها زیاد است. قرن اطلاعات قرنی است که قانون مور در مورد آن صدق می کند.

اما به گفته بیل گیتز، دیر شروع کردن همیشه موجب شکست نیست، دیر شروع کردن به شما اجازه میدهد تا نتیجه کارهای دیگران را ببینید و درست تصمیم بگیرید.

مقاله حاضر گام کوچکی است در جهت شناخت یکی از ابزارهای فناوری اطلاعات، کتابهای الکترونیکی.

در این مقاله سعی شده است تا علاوه بر آشنا کردن خواننده با ساختار کتابهای الکترونیکی و ویژگیهای آن، مزایا و معایب استفاده از این رسانه را بررسی کنیم.

برای درک بهتر موارد ذکر شده در این مقاله، تهیه کنندگان مقاله نمونه ای از یک کتاب را به شکل یک کتاب الکترونیکی در کنار این مقاله ارائه کرده اند.

کتاب الکترونیکی چیست؟ اولین سوالی که به ذهن می رسد.

کتاب الکترونیکی در واقع یک نسخه رقمی (دیجیتال) از یک کتاب است که از طریق صفحه کامپیوتر یا یک ابزار الکترونیکی خوانده می شود و نه از روی کاغذ.

وجه مشترک تمام نوشته ها اطلاعات است که باید منتقل شود. وجه مشترک تمام این اطلاعات که منتقل می شوند، مقصد نهایی آنها می باشد، که همان مغز انسانهاست. مغز انسان در مقایسه با کامپیوتر، قادر به، به خاطر سپردن مقدار کمی اطلاعات است. اما اگر همین مقدار کم اطلاعات به خوبی تجزیه و تحلیل شده باشد و به خوبی درک شده باشد، انسان را به احساس (یاد گرفتن) میرساند. یادگیری انسان معادل با حفظ کردن دستورالعمل انجام یک کار نیست. زمانی که انسان مطلبی را فرا گرفت، اطلاعات ثبت شده در مغز او با مطالبی که قبلاً آموخته، پیوند می خورد و به انسان قدرت خلق مطالب جدید را می دهد، کاری که رایانه از انجام آن عاجز است.

یک کتاب الکترونیکی قدرت خوبی در آموزش دادن مطالب دارد. به فرد امکان تجزیه و تحلیل دقیق اطلاعات را میدهد. کتابهای الکترونیکی معمولاً شامل، متن کتاب، تصاویر ثابت و متحرک، صوت و پیوندهایی به قسمتهای مختلف کتاب و مراجع دیگر شبکه اینترنت است. در واقع یک کتاب الکترونیکی فقط یک کتاب نیست و فقط به اندازه یک کتاب مطلب ندارد، بلکه دریچه کوچکی است به دنیای اطلاعات.

تصور کنید می خواهید در مورد توابع چند متغیره، استوانه ها و رویه ها - موضوع کتاب نمونه همراه مقاله - مطالبی بیاموزید. کافیست پشت کامپیوتر خود بنشینید، به یک فروشگاه کتاب مجازی مراجعه کنید، کتاب دلخواه خود را انتخاب کنید و بطور مجازی آن را خریداری کنید. ممکن است نویسنده کتاب مورد نظر شما در اروپا باشد، فروشگاه مجازی که کتاب را از طریق آن خریداری کرده اید، یک کامپیوتر متصل به شبکه اینترنت و در آمریکا باشد و شما داخل خانه خود، پشت کامپیوتر خود و در آسیا هستید.

کتاب را می خرید و چند دقیقه بعد کار مطالعه و تحقیق را شروع می کنید، بدون اینکه هفته ها در جستجوی کتاب باشید و هفته ها منتظر دریافت کتاب مانده باشید و در ضمن برای دریافت کتاب هزینه ای به عنوان هزینه پست از شما مطالبه نشده است.

حین مطالعه ناگهان متوجه میشوید که از چهارچوب کتاب خارج شده اید و در حال مطالعه مطالبی هستید که در کتاب شما نوشته نشده اند و بدون اینکه متوجه شوید، کلیک کردن روی یک پیوند شما را به پایگاه اطلاعاتی دیگری آنسوی جهان اطلاعات برده است.

نرم افزار و سخت افزار کتابهای الکترونیکی:

اکثر کتابهای الکترونیکی در قالب فایل های htm ساخته می شوند تا از طریق شبکه اینترنت نیز قابل دسترسی و استفاده باشند. بحث نشر کتابهای الکترونیکی از بحثهای رایج در محافل ناشران است. هنوز بسیاری از ناشران با تغییر روند نشر و چاپ کتابها مخالفند و سعی می کنند به هر طریق، از کتابهای الکترونیکی بگریزند و روش سنتی چاپ و نشر کتاب را حفظ کنند اما علاقه مندان به کتابهای الکترونیکی روزبه روز افزایش می یابند.

هم اکنون حدود ۷۰ ناشر در جهان به کار انتشار کتابهای الکترونیکی مشغولند که معروفترین و بزرگترین ناشران، Amazon, Contenrville, Cyber read, netlibrary on-line books Banes & nobel, Iuniverse

Peanut Press, هستند. کمپانیهای نرم افزاری و الکترونیکی مانند Microsoft, Hitachi, Novomedia هم از این قافله عقب نماندند و نرم افزارها و سخت افزارهایی برای کتابهای الکترونیکی ارائه کرده اند. همین شرکتهای استاندارد خاصی برای سخت افزار و نرم افزار این کتابها ارائه داده اند تا مشکلی که در مورد رایانه های IBM و Machintosh وجود دارد، دوباره تکرار نشود. با اعمال این استاندارد تمام کتابهای الکترونیکی موجود بر روی دستگاههایی که قابلیت نمایش صفحات Web را دارند قابل اجراست.

همچنین در مورد سخت افزارهای ویژه این کتابها استاندارد وجود دارد که موجب شده تمام کتابهای الکترونیکی معمول، بر روی این سخت افزارها قابل اجرا باشند. این سخت افزارهای ویژه شبیه به یک صفحه مسطح شیشه ای هستند که چند دکمه به منظور ورق زدن صفحات کتاب و انتخاب پیوندها وجود دارد.

شرکتهای مختلفی این نوع کتابها را تولید کرده اند و با نامهای تجاری مختلفی در بازار عرضه کرده اند مانند PalmPilot. این نوع کتابها بسیار سبک و کم مصرف هستند و قابلیت نگهداری چندین کتاب الکترونیکی را دارند. این نوع از کتابها در ابعاد و اشکال مختلف ساخته می شوند.

کتابهایی که به فرمت htm نوشته می شوند، از مزایایی مانند قابلیت جستجوی کلمات در متن کتاب، چاپ صفحات دلخواه، تغییر اندازه نوشته های کتاب، وجود پیوندهایی به بخشهای دیگر کتاب و همچنین به پایگاههای دیگر اطلاعاتی شبکه اینترنت برخوردارند. این نوع فایلها از طریق نرم افزار *Internet Explorer* که در نسخه های سال ۹۵ و جدیدتر، نرم افزار ویندوز وجود دارد، قابل مشاهده هستند.

قالب دیگری که برای ساخت یک کتاب الکترونیکی وجود دارد، فرمت PDF است. برای مشاهده این فایلها نیاز به نرم افزار *Acrobat reader* دارید. در این قالب هم امکاناتی مانند جستجوی کلمات داخل متن، تغییر اندازه نوشته های کتاب، چاپ، وجود پیوندهایی به بخشهای مختلف کتاب و پایگاههای اطلاعاتی دیگر شبکه اینترنت در نظر گرفته شده است. این نرم افزار قابلیت نمایش صفحات htm را نیز دارد. از مزایای دیگر این نوع فایلها این است که برای مشاهده متن های فارسی، نیازی به سیستم عامل فارسی یا نصب خط مربوطه نیست، اما در مورد متنهای فارسی، امکان جستجوی کلمات داخل متن وجود ندارد.

قابلیتهای کتابهای الکترونیکی:

هرگاه اطلاعات به شکل رقمی (دیجیتال) درآمد، کار کردن با آن و تغییر دادن آن ساده می شود. از آنجایی که کتابهای الکترونیکی هم نوعی از اطلاعات رقمی هستند، امکانات جالب و متنوعه ای برای آنها در نظر گرفته شده است. آنچه بطور معمول در کتابهای الکترونیکی ناشران مختلف دیده میشود، چهارچوب متداول زیر است:

- ۱- متن کتاب
- ۲- وجود پیوندهایی به قسمتهای مختلف کتاب و پایگاههای دیگر اطلاعاتی
- ۳- امکان جستجوی کلمه ای خاص در متن
- ۴- امکان تغییر اندازه نوشته ها

۵- وجود عکسهای مرتبط با موضوعات کتاب

۶- وجود فیلمها و تصاویر متحرک مرتبط

موارد فوق در اکثر کتابهای الکترونیکی وجود دارد. اما این تمام امکاناتی نیست که می توان در یک کتاب الکترونیکی در نظر گرفت.

کتاب الکترونیکی حساب که به عنوان نمونه، همراه با این مقاله ارائه شده است، تعدادی از امکانات دیگر، که میتواند یک کتاب الکترونیکی را مفیدتر و قدرتمندتر کند، در بر دارد، از جمله:

- ۱- امکان مطالعه کتاب با روند دلخواه
- ۲- آزمونهای چهارگزینه ای همراه با پاسخ (برای حصول اطمینان از یادگیری درست مطالب)
- ۳- وجود آزمونهای متعدد برای یادگیری بیشتر
- ۴- امکان طرح پرسش در مورد مباحث کتاب و مشاهده پاسخ آنها
- ۵- امکان یادداشت برداری در حین مطالعه و ذخیره سازی یادداشتها
- ۶- امکان گفتگو با دیگران و مشارکت در مباحث علمی هنگام مطالعه
- ۷- امکان کاوش در اینترنت به هنگام مطالعه
- ۸- امکان استفاده از ماشین حساب در حین مطالعه
- ۹- دسترسی به مراجع و منابع بیشتر در مورد مطالب مورد بحث از طریق اینترنت
- ۱۰- زمان سنجی مطالعه و نظارت بر یادگیری
- ۱۱- وجود فرهنگ واژگان
- ۱۲- زنگ تفریح

در کتاب الکترونیکی (حساب) سعی بر این است تا توانایی یک کتاب الکترونیکی در آموزش مباحث علمی نشان داده شود. در این کتاب که حاوی تعداد زیادی نمودار و شکل سه بعدی است شما قادرید که شکلها را بچرخانید و از زوایای مختلف ببینید. می توانید توابع معرف نمودارها را تغییر دهید و تغییرات حاصله را در شکل نمودارها ببینید. می توانید با شرکت در بحثهای علمی با دیگران رابطه برقرار کنید و سئوالات و اشکالات خود را از آنها بپرسید. و مطالب ذهن خود را با آنها به اشتراک بگذارید. تعداد زیادی از کلمات کلیدی متن در متن به یک واژه نامه پیوند خورده اند که در صورت تمایل خواننده می تواند، معادل انگلیسی این کلمات را مشاهده کند. وجود این واژه نامه و سهولت دسترسی به آن، اشتیاق یادگیری معادل لغات را در خواننده ایجاد می کند.

بعد از اینکه خواننده معادل لغت خاصی را فرا گرفت در صورت تمایل می تواند در شبکه اینترنت این کلمه کلیدی را جستجو کند و به منابع و مراجع بیشتری دست پیدا کند. یادداشت برداری در حین مطالعه از متداولترین روشهای مطالعه و یادگیری مطالب است. در کتاب الکترونیکی حساب، امکان انجام چنین کاری نیز به صورت الکترونیکی برای خواننده فراهم شده است.

در این کتاب قابلیت محاسبه زمان مطالعه برای شما در نظر گرفته شده و می توانید سرعت یادگیری و میزان اشتیاق خود را به مطالعه موضوع مربوطه بررسی کنید.

سوالهایی هستند که خود کتاب به شما پاسخ می گوید کافیسست سؤال خود را از کتاب الکترونیکی خود بپرسید، مجموعه ای از پاسخهای ممکن در اختیار شما قرار بگیرد. با وجود چنین ویژگی در کتاب، خواننده، کتاب خود را به چشم یک موجود هوشمند و کامل می بیند و نسبت به مطالب نوشته شده در کتاب اطمینان پیدا می کند.

بعد از هر درس، تعدادی سوال چهار گزینه ای مطرح شده است که خواننده را از یادگرفتن مطالب درس مطمئن می کند. خواننده حس می کند که کتاب فقط به او یاد نمی دهد، بلکه از او مطالب آموزش داده شده را می پرسد. این امر به خواننده، دقیق مطالعه کردن را می آموزد.

وجود تعداد زیادی سوال حل نشده به خواننده می آموزد که با خواندن یک کتاب نمی توان به هر سوالی درزمینه مطالب کتاب پاسخ داد و از طرفی به خواننده این امید را می دهد که با مطالعه دقیق همین کتاب شاید بتوان تمام مسائل مطرح شده در این کتاب را حل کرد و از سوی دیگر خواننده اطمینان به نفس پیدا میکند که پاسخهایی که بدست آورده درست هستند و شهادت درگیر شدن با مسائل را پیدا میکند.

وجود بخشی تحت عنوان، زنگ تفریح، به خواننده کتاب اجازه میدهد تا زمانی که احساس خستگی کرد موضوع مطالعه را تغییر دهد. به موسیقی گوش دهد یا به مطالعه شعر بپردازد و بعد از رفع خستگی فکری ناشی از تمرکز روی مطالب، دوباره با ذهنی آماده به مطالعه ادامه دهد.

در صفحات کتابهای الکترونیکی پیوندهایی به بخشهای دیگر کتاب وجود دارد. در واقع وجود این پیوندها اشتیاق کاوش در کتاب را در خواننده بیدار نگه می دارد. خواننده با مشاهده کلمات یا جملات پیوندها، آمادگی ذهنی در مورد مطالبی که قرار است مطالعه کند پیدا میکند، یا اینکه مجبور است از چند پیوند موجود در صفحه یکی را انتخاب کند، اما اشتیاق کاوش در کتاب او را دوباره به صفحات قبلی باز می گرداند.

طراحان کتابهای الکترونیکی باید دقت خاصی در طراحی پیوندها داشته باشند. باید پیوندها به گونه ای باشد که خواننده توانایی دسترسی به تمام مطالب مرتبط را داشته باشد و در ضمن پیوندها باید طوری طراحی شوند که فرد هیچگاه احساس نکند که تمام کتاب را مطالعه کرده است. اگر این حس اطمینان از خواننده گرفته شود، خواننده دوباره به کتاب مراجعه میکند. برای پیدا کردن قسمتهایی از کتاب که شاید مطالعه نشده باشد، بارها و بارها مطالب خوانده شده مرور می شوند. حتی یک نگاه مختصر به یک صفحه که قبلاً مطالعه شده مفاهیم کلیدی را به طور آگاهانه یا ناآگاهانه در ذهن او تداعی می کند.

وقتی خواننده نتوانست به سؤال خاصی پاسخ دهد حس می کند جایی از کتاب را مطالعه نکرده یا یاد نگرفته، دوباره باز میگردد و مطلب مربوطه را جستجو می کند و کاوش در کتاب همین طور ادامه می یابد.

رمز قدرت کتابهای الکترونیکی در آموزش مفاهیم علمی همین دقتی است که در خواننده ایجاد می کند و موجب رجوع خواننده به کتاب و مطالعه مجدد میشود.

طرفداران کتاب الکترونیکی:

بر طبق تحقیقات انجام شده سه نوع کتاب طرفداران زیادی دارند، نوع اول، کتابهای درسی غیرمرجع هستند که دانش آموزان و دانشجویان برای فراگیری درس خود نیاز به آنها دارند. دسته دوم کتابهای علمی - تخیلی هستند که به دلیل جذابیت خاصی که دارند، در رده پر فروش ترین کتابهای جهان قرار دارند و دسته سوم رمان های عاشقانه هستند. در کشور ما کتابهای مذهبی نیز آمار انتشار بالایی دارند.

بعضی از افراد از اینکه نمی توان یک کتاب الکترونیکی را در اتوبوس یا قبل از خواب مطالعه کرد، گلایه دارند و همین چند دلیل را مبنای تمام مخالفت‌های خود با رایج شدن کتاب الکترونیکی قرار داده اند. ظاهراً این افراد علاقه مندان به داستانهای علمی - تخیلی یا رمانها هستند. زیرا اکثر دانشجویان در حین مطالعه کتابهای درسی خود، در کتابخانه، یا محل ساکت و در حالت هوشیاری کامل و با دقت فراوان و رجوع به منابع و مراجع مختلف مطالعه میکنند، که عملاً چنین شرایطی در محلی مانند اتوبوس فراهم نخواهد بود. پس احتمالاً درصد زیادی از دانشجویان و دانش آموزان، با توجه به امکانات جالب و قدرت بالای کتاب الکترونیکی، آنها را ترجیح میدهند.

در مورد طرفداران دو نوع دیگر از کتابها، اگر این افراد کتابهای الکترونیکی را با استفاده از یک رایانه رومیزی مطالعه میکنند، هرگز نمی توانند رایانه خود را داخل اتوبوس ببرند. اما این نوع مشکلات هم کاملاً حل شده است. رایانه های قابل حمل کیفی (*Laptop*) و جیبی (*Palmtop*) این مشکلات را حل کرده اند. غیر از آن، نوع سخت افزاری کتابهای الکترونیکی که پیشتر به آن اشاره شده به خوبی این مشکل را حل کرده است.

همانطور که نتایج تحقیقات نشان داده است، با کاهش قیمت سخت افزار - طی ۲۰ سال گذشته قیمت کامپیوترها حدود ۹۰٪ کاهش داشته بطوریکه قدرت و کارایی آنها ۲۰۰ برابر شده است - تعداد علاقه مندان به کتابهای الکترونیکی در حال افزایش است.

در یک نظرخواهی که چندی پیش انجام شد، مشخص شد که دو گروه از مردم مطالعه از روی کتابهای الکترونیکی را ترجیح میدهند. گروه اول همان دانشجویان و دانش آموزان هستند که با در دست داشتن یک کتاب الکترونیکی نیاز به شلوغ کردن میز مطالعه خود برای مراجعه به مراجع گوناگون، ندارند و درضمن با حمل وزن کمتر می توانند تعداد زیادی کتاب همراه داشته باشند.

دسته دوم ثروتمندان هستند که مرتباً سفر میکنند. این افراد علاقه به مطالعه داستان و رمان دارند. با استفاده از کتابهای الکترونیکی میتوانند تعداد زیادی داستان در سفر همراه داشته باشند - در ضمن مطالعه در شب و در تاریکی هم امکان پذیر خواهد بود.

نقش فناوری در پیشرفت کتابهای الکترونیکی:

همانطور که قبلاً اشاره شد، کتابهای الکترونیکی خود، دستاورد فناوری اطلاعات هستند. شاید هنوز هم حتی با رایج شدن رایانه در بسیاری از کارهای روزمره، خیلی از افراد از اینکه چند ساعت متمادی به صفحه نمایشگر خود خیره باشند و مطالعه کنند، احساس خوبی نداشته باشند. و هنوز هم با پیشرفتهایی که در زمینه ساخت صفحات نمایشگر

رایانه ها ایجاد شده، کیفیت تصاویر، از تصاویر طبیعی بسیار پائین تر است. پیش بینی میشود تا سال ۲۰۰۴ میلادی، کیفیت صفحات نمایشگر، از کیفیت چاپ روی بهترین نوع کاغذ هم بالاتر رود و صفحات نمایشگری به بازار عرضه خواهد شد که قابل تا کردن هستند، کاملاً مثل یک برگ کاغذ که میتوانید آن را تا کنید و در جیب خود بگذارید. همین یک ورق کاغذ می تواند حاوی چندین روزنامه، مقاله یا کتاب باشد. فراموش نکنید که دنیای رسانه ها نحوه کسب اطلاعات را بسیار تغییر داده است.

رقابت کتابهای الکترونیکی و کتابهای معمولی:

در سال ۱۹۹۹ میزان فروش کتابهای الکترونیکی در جهان در حدود ۱۰ میلیون دلار و در سال ۲۰۰۰ حدود ۱۰۰ میلیون دلار بوده است و پیش بینی میشود تا پایان سال ۲۰۰۴ میزان فروش کتابهای الکترونیکی به ۳/۱ میلیارد دلار و در سال ۲۰۰۸ به ۲۵ میلیارد دلار برسد. اما در مورد کتابهای معمولی، میزان فروش در سال ۲۰۰۰ حدود ۲۵ میلیارد دلار بوده و این رقم با رشدی حدود ۷ الی ۹ درصد در سال ۲۰۰۸ به ۵۰ میلیارد دلار خواهد رسید.

ارقام فوق نشان دهنده رشد سریع کتابهای الکترونیکی است و حاکی از آن است که بسیاری از ناشران و خوانندگان به اهمیت این نوع کتابها پی برده اند.

اوایل دهه آینده بازار فروش دو نوع کتاب برابر خواهد شد و چند سال بعد با توجه به نرخ رشد کتابهای الکترونیکی، آمار فروش کتابهای الکترونیکی از کتابهای معمولی بیشتر خواهد شد. این رشد سریع کتابهای الکترونیکی دلایل زیادی دارد از جمله:

- ۱- یک کتاب الکترونیکی نیازی به چاپ روی کاغذ ندارد. خواننده در صورت تمایل میتواند، قسمتهای مورد نیاز را چاپ کند.
- ۲- از یک کتاب الکترونیکی بعد از آماده شدن می توان به تعداد مورد نیاز نسخه برداری کرد و در اختیار خوانندگان قرار داد.
- ۳- یک کتاب الکترونیکی همزمان به دست تمام خوانندگان در هر نقطه از جهان میرسد.
- ۴- علم و فناوری با سرعت رشد میکنند. مطالبی که در مقالات و کتابها نوشته می شوند عمر کوتاهی دارند. کتابهای عصر اطلاعات باید متناسب با تغییرات سریع مطالب، پویا و قابل تغییر باشد. در یک کتاب الکترونیکی میتوان بدون تغییرات ساختار کل کتاب، به سادگی مطالب یک قسمت را تغییر داد.
- ۵- بطور متوسط هزینه ارسال کتاب برای خریدار، معادل با نصف هزینه کتاب است، در مورد کتابهای الکترونیکی ارسال کتاب تقریباً رایگان و با سرعت بسیار زیاد ظرف چند دقیقه انجام میشود.

مماظت از کتابهای الکترونیکی در مقابل نسخه برداری:

محافظت از کتابهای الکترونیکی کار ساده ایست، روند کلی به این صورت است که باید کل کتاب یا صفحات خاصی بطور نرم افزاری قفل شوند. به این معنا که تنها کار برانی که مجاز به استفاده از کتاب هستند با وارد کردن کلمه عبور از پیش تعریف شده، می توانند صفحات کتاب را ببینند. اینکار را می توان با استفاده از نرم افزار E-book compiler انجام داد. اما بطور کلی در فایل های htm در نظر گرفتن چنین مواردی امکان پذیر است.

در مورد کتابهایی که خواننده آنها را از طریق اینترنت دریافت میکند و بطور Offiline مطالعه میکند، میتوان ابتدا فایل را فشرده کرد و برای فایل فشرده رمزی تعریف کرد. زمانی که خواننده بخواهد کتاب را مطالعه کند و فایل فشرده شده را باز کند باید کلمه عبور را که هنگام خرید کتاب دریافت کرده وارد کند. در مورد فایل های PDF هم امکان تعریف کلمه رمز عبور به سادگی مهیاست.

غیر از روشهای ذکر شده روشهای زیاد دیگری برای محافظت از کتابهای الکترونیکی وجود دارد. اما مساله مهم این است که با توجه به نرخ نزول قیمت کتابهای الکترونیکی، تا چند سال آینده قیمت کتابهای الکترونیکی به قدری کاهش یابد که نیازی به در نظر گرفتن موارد امنیتی برای محافظت از کتاب نباشد.

این نکته نباید فراموش شود که هیچگاه کتابهای الکترونیکی جای کتابهای معمولی را نخواهند گرفت. کتابهای الکترونیکی اگرچه نوعی کتاب است، اما کتاب نیست که بخواهد جای کتاب را بگیرد، شاید هیچگاه، هیچ چیز نتواند جای کتاب را بگیرد. لذت ورق زدن یک کتاب با دستان خود، با لذت کاوش در دنیای اطلاعات از طریق کتابهای الکترونیکی قابل مقایسه نیست. به کتابهای الکترونیکی باید به عنوان یک ابزار اطلاع رسانی جدید نگاه کرد و نه به عنوان نسل جدیدی از کتاب که قصد دارد کتابهای قدیمی را از رده خارج کند.

رضا فروغی

مجتبی رضایی

استاد راهنما:

دکتر غلامعلی منتظر

(استادیار دانشگاه تربیت مدرس)